

УДК 372.881:044

Т. М. ПУТІЙ

кандидат педагогічних наук, доцент

КЗ “Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти”

Запорізької обласної ради

ПОТЕНЦІАЛ E-LEARNING У КОНТЕКСТІ НЕПЕРЕРВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

У статті проаналізовано потенціал електронного навчання в контексті неперервної освіти. Розглянуто шляхи впровадження новітніх технологій та сучасних інформаційних засобів навчання в практику післядипломної педагогічної освіти.

Ключові слова: електронне навчання (e-Learning), неперервна освіта, інструменти навчання.

Національною доктриною розвитку освіти визначено основи сучасної парадигми вітчизняної освіти, орієнтованої на її новий – гуманістично-інноваційний – тип, конкурентність у європейському та світовому просторах [6].

Рада Європи окреслила п'ять груп ключових компетенцій, якими має оволодіти будь-який представник сучасної цивілізації, а саме: політичні та соціальні (здатність брати на себе відповідальність, бути учасником спільного вирішення проблем); компетенції, пов'язані з життям у полікультурному середовищі (здатність співіснувати з представниками інших культур, мов, релігій; розуміти та взаємоповажати); комунікативні компетенції (володіння усними та письмовими формами спілкування, у тому числі й іноземними мовами); електронні компетенції; здатність навчатися протягом усього життя як основа неперервного особистого та професійного становлення [13, с.11].

Концепція неперервної освіти, яку проголошено ЮНЕСКО у 1972 р. [12], на початку ХХІ ст. отримала сучасну версію, головна ідея якої полягає в тому, що кожна людина на будь-якому етапі свого життя повинна мати можливість участі у навчальному процесі.

Сучасне суспільство – це інформаційне суспільство, засноване на знаннях та інформації, постійне зростання якої потребує нових форм її презентації та технологій засвоєння. Тому перед вітчизняною освітою постають вимоги формування творчих фахівців, які здатні не тільки застосовувати вже відомі моделі та методи вирішення актуальних задач, а й продукувати нові; здійснювати самостійний пошук та обробку первинних даних, перетворюючи їх у інформацію та знання; вміти працювати в колективі.

Електронна компетенція не випадково названа однією з ключових. З одного боку, під впливом науково-технічного прогресу та інформаційного вибуху електронне навчання (e-Learning) стає все більш популярнішим, з іншого боку, процес впровадження електронного навчання в систему неперервної освіти виявляє невідповідність між вимогами сьогодення до сучасного педагога та недостатньо розвинутим рівнем електронного інформаційно-освітнього навчального середовища.

Докорінна зміна освітньої парадигми на етапі переходу до постіндустріального суспільства, економіка якого ґрунтується на інформаційних технологіях, зумовлює актуальність статті, *мета* якої – дослідити шляхи технологізації педагогічних процесів шляхом впровадження новітніх технологій та сучасних інформаційних засобів навчання у практику післядипломної педагогічної освіти.

За прогнозами ЮНЕСКО на XXI ст., денне навчання буде займати 30–40% часу, 40% – дистанційне навчання, а 20–30% – самоосвіта за підтримкою електронного навчання (e-Learning).

Термін “e-Learning” введено канадським дослідником Стефаном Доуном (Stephen Downes) як похідний для всієї сукупності тенденцій в електронному навчанні, які виникли від комбінації із засобами Web 2.0. Дотепер не існує єдиного визначення поняття “e-Learning”, яке б було визнане більшістю фахівців. З одного боку, під “e-Learning” розуміється дистанційне навчання, з іншого – термін трактується більш широко. Фахівці ЮНЕСКО визначають “e-Learning” як навчання за допомогою Інтернет і мультимедіа.

Аналізу електронної освіти і самоосвіти присвячені роботи вітчизняних та зарубіжних вчених, які розглядають сучасний стан і тенденції її розвитку [8], мобільні технології та інструменти навчання (В. Бовт) [1], моделі та методи навчання (І. Морозов) [5]. Наукові дослідження технологій e-Learning здійснено А. Рудневим [9], П. Коноваловим [4], Н. Дубровою [3], О. Герасименко [2].

Вивчення результатів впровадження електронного навчання свідчить про можливість ефективної реалізації за його допомогою нових принципів освіти: принципу неперервної освіти, що забезпечує поступовий всебічний розвиток особистості; навчання через життя і для життя; вертикальної інтеграції: окремих етапів освіти, різних рівнів і предметів всередині окремих етапів; акценту на самоосвіту, самовиховання, самооцінку; індивідуалізації навчання; гнучкість і різноманітність змісту, засобів навчання; вдосконалення умінь вчитися [8, с.75].

Порівняння електронного навчання з традиційним свідчить, що e-Learning може бути ефективним і за умови використання методів, що забезпечують взаємодію тих, хто навчає, та тих, хто навчається, зворотній зв’язок між ними та активність останніх на всіх етапах пізнавальної діяльності.

Можливість віддаленого навчання, його персоналізація, використання великих обсягів інформації, індивідуальне визначення темпів навчання, вирішення проблеми потреби у фахівцях, які володіють інформаційними технологіями, включають e-Learning у систему неперервної педагогічної освіти.

Потреба вітчизняної школи в педагогах, які відповідають сучасним вимогам, професійно володіють засобами інформаційно-комунікаційних технологій, що застосовуються при електронному навчанні, визначають необхідність оновлення змісту програм підвищення кваліфікації та методичного супроводження вчителів. Засоби організації взаємодії користувачів e-Learning дають змогу поєднувати денні та дистанційні форми навчання. При цьому програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників доцільно будувати таким чином, щоб частину часу вони навчалися на денній формі, а частину – з використанням дистанційних освітніх технологій.

До найбільш значущих засобів e-Learning вчені відносять системи дистанційного навчання; системи колективної роботи; Web-сайти; інструменти Web 2.0; блоги; вікі; чати; електронну пошту; MP3 плеєри та ін. Їх використання дає змогу проводити навчання в різних формах, у тому числі синхронне, асинхронне, змішане навчання; організувати взаємодію всіх учасників дистанційного навчання; використовувати сучасні засоби навчання; забезпечувати доступ до сховищ електронних матеріалів; організувати колективну роботу та ін.

Одним із шляхів побудови ефективного управління середовищем e-Learning є застосування порталних технологій, найбільш популярних серед яких є Wiki. Так, наприклад, оволодіння педагогами Запорізької області технологіями Веб 2.0 та навичками використання їх в освітній діяльності здійснюється під час тренінгів на платформі Заповікі (<http://zw.ciit.zp.ua/index.php/>). Гіпермедіа-контент курсу має чітку структуру, дидактичні матеріали, форми контролю.

Найважливішим аспектом організації навчання, що проводиться в межах e-Learning, є організація взаємодії всіх учасників процесу. Для цього використовується широкий діапазон засобів, частина яких надається системою дистанційного навчання, а решта – іншими інформаційними системами, складовими середовища e-Learning. В електронному навчанні задіяні такі інструменти його реалізації, як веб-сайти та веб 2.0 спільноти, веб-орієнтовані навчальні матеріали, програмне забезпечення для спільного використання. Наочність можливостей інструментарію e-learning 2.0 щодо організації колективної роботи демонструють:

- пошук корисних веб-сторінок, додавання тегів, коментарів і поширення їх;
- створення публічних блогів (використовуючи засоби Blogger), які надають можливості зворотного зв'язку, що сприяє розширенню спільноти причетних до швидкого навчання;
- можливість взаєморедагування заміток у wiki.

Можливості використання мережевих педагогічних спільнот для професійного розвитку вчителів досліджували вітчизняні й зарубіжні вчені (Т. Коломієць, Е. Патаракін, В. Полякова та ін.). Проблеми, пов'язані з інноваційними моделями соціальних мереж, з інтернет-сервісами управління знаннями розглядають А. Єрмолін, Є. Якушина.

У 2010 р. на платформі ЗапоВікі кафедри інформатики та інформаційних технологій КЗ “Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти” ЗОР було ініційовано роботу щодо створення та функціонування віртуальних обласних методичних об'єднань учителів-предметників, метою яких є забезпечення колективної взаємодії: пошук актуальної інформації, спільне обговорення та створення документів, положень; допомога молодим спеціалістам; узагальнення перспективного досвіду вчителів, постійно діючий віртуальний майданчик для спілкування, збір цікавого навчального та методичного матеріалу тощо [11, с. 38].

Важливим елементом організації e-Learning є створення електронних бібліотек, які містять матеріал необхідний для навчання, що проводиться в

межах e-Learning, а також матеріал, необхідний користувачам e-Learning для постійної професійної педагогічної діяльності. Поширеною формою сучасних електронних бібліотек є веб-репозитарії, прикладом якого може бути методичний Вікі-репозитарій учителів російської мови та зарубіжної літератури Запорізької області – електронний архів для накопичення та забезпечення довготривалого й надійного відкритого доступу до інформації, яка має супроводжувати фахівців на шляху беззупинного поповнення знань, безперервного підвищення кваліфікації як під час курсової перепідготовки, так і у міжкурсовий період. Репозитарій має безкоштовний, постійний, повнотекстовий доступ до електронних документів наукового та навчально-методичного призначення, розміщених на порталі Заповики. За видами електронних ресурсів репозитарій не має обмеження. Це можуть бути будь-які електронні текстові дані, електронні графічні зображення, відео, презентації, електронні звукові дані, електронні інтерактивні мультимедійні ресурси, вікі-статті [7].

Неперервність навчання підтримується такими ресурсами, які одночасно виконують інформаційно-навчальні функції та є середовищем для презентації та накопичення дидактичних продуктів, створених самими вчителями засобами веб-інструментів (наприклад, методичний онлайн-ресурс “Web-кейс учителя-мовника”).

Слід зазначити, що електронне навчання має потенційні можливості, з одного боку, розширення доступу до освіти для великої кількості осіб, з іншого – обмеження його учасниками, для яких конкретний освітній процес призначений.

Таким чином, ключовими перевагами e-Learning, що все активніше застосовується в системі неперервної педагогічної освіти, є:

- персоніфікація;
- можливість будувати ефективну систему управління навчанням;
- отримання більшого обсягу інформації про проходження навчання;
- більш дешева організація навчання порівняно з традиційною денною формою навчання.

До певних недоліків навчання, яке здійснюється з використанням технологій e-Learning, слід віднести необхідність формування додаткової мотивації вчителів, потребу у суттєвих інвестиціях з метою побудови середовища e-Learning; значну залежність від технічної інфраструктури (будь-які проблеми в інфраструктурі призводять до зниження ефективності або загалом зриву навчання); відсутність достатньої кількості фахівців у сфері технологій e-Learning.

Висновки. Отже, аналіз потенціалу електронного навчання в системі післядипломної педагогічної освіти дає змогу зробити висновок про те, що e-Learning на сучасному етапі стає технологічною базою для реалізації нової освітньої парадигми.

Список використаної літератури

1. Бовт В. В. Мобильные технологии и инструменты обучения [Электронный ресурс] / В. В. Бовт. – Режим доступа: www.cpk.mesi.ru/news/2005/release008/4.ppt.

2. Герасименко О. Мобильное обучение: в любое время, в любом месте [Электронный ресурс] / О. Герасименко. – Режим доступа: <http://www.trainings.ru/Library/articles/?id=6321>.
3. Дуброва Н. E-Learning – обучение с приставкой “e” месте [Электронный ресурс] / Н. Дуброва. – Режим доступа: <http://www.cpk.mesi.ru/materials/articles/other08>.
4. Коновалов П. Стандарты и технологии e-Learning [Электронный ресурс] / П. Коновалов. – Режим доступа: <http://www.cpk.mesi.ru/news/2005/release008/6.ppt>.
5. Морозов И. Современные модели управления процессами дистанционного обучения [Электронный ресурс] / И. Морозов. – Режим доступа: <http://www.elw.ru/magazine/23/208>.
6. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
7. Путий Т. М. Вікі-репозитарій як основа науково-методичного та інформаційного супроводу професійної підготовки вчителя-мовника [Електронний ресурс] / Т. М. Путий // Електронний збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. – Вип. № 2 (20). – Режим доступа: http://www.zoipro.zp.ua/pages/el_gurnal/pages/vip20.html.
8. Пушкарь А. И. Анализ современного состояния и тенденции развития e-learning и самообразования [Электронный ресурс] / А. И. Пушкарь, Н. И. Прибыткова. – Режим доступа: http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Наукова_періодика/Tipuss/2009_1/Анализсовременного_состояния_и_тенденции_развития_e-learning_и_самообразования.pdf.
9. Руднев А. Ю. Мобильные технологии обучения (Часть 1 – Мобильные телефоны) [Электронный ресурс] / А. Ю. Руднев. – Режим доступа: <http://www.adviserjournal.com/Default.aspx?page=1593>.
10. Стефен Доун. Национальный исследовательский совет Канады, eLearn Magazine, Октябрь 2005 [Электронный ресурс] / Стефен Доун. – Режим доступа: <http://elearnmag.org/subpage.cfm?section=articles&article=29-1>.
11. Чернікова Л. А. Формування ІКТ компетентності педагогів в контексті розвитку освітнього інформаційного простору регіону / Л. А. Чернікова // Інфо-Стратегія 2010.UA: Общество. Государство. Образование : сб. матер. II Междунар. конф. – Севастополь, 2010. – С. 36–40.
12. Faure E. Learning to Be: the World of Education today and tomorrow / E. Faure. – Paris : UNESCO, 1972. – 314 с.
13. Hutmacher Walo. Key competencies for Europe / Walo Hutmacher. // Report of the Symposium Berne. – Switzerland 27–30 March, 1996. Council for Cultural Cooperation (CDCC) a //Secondary Education for Europe Strsburg, 1997. – 73 с.

Стаття надійшла до редакції 27.01.2016.

Путий Т. Н. Потенциал e-Learning в контексте непрерывного педагогического образования

В статье анализируется потенциал электронного обучения в контексте непрерывного образования. Рассматриваются пути внедрения новейших технологий и современных информационных средств обучения в практику последипломного педагогического образования.

Ключевые слова: электронное обучение (e-Learning), непрерывное образование, инструменты обучения.

Puty T. E-Learning Potential in the Context of Lifelong Pedagogical Education

The paper analyzes e-Learning potential in the context of lifelong pedagogical education. It describes a number of ways of introducing newest technologies and contemporary information means of teaching to the postgraduate pedagogical education.

The current society is an information society that is based on knowledge and information whose consistent growth requires new forms of presentation and learning

technologies. Therefore, it is upon our education system to bring up creative specialists who are not only capable of using existing models and methods of solving present tasks but can also produce new models and methods, independently search for and process initial data, render those into information and knowledge as well as work in a team.

Electronic learning allows for realization of such principles as (i) lifelong learning; (ii) emphasis on self education, self development, and self evaluation; (iii) individual specific teaching; (iv) flexibility and variability of content and means of teaching; and (v) improving of learning skills.

Possibilities for distance learning and its personalization, use of large information volumes, setting of individual time plans, and alleviating the need for specialists allow for e-Learning to be included into the system of lifelong pedagogical education.

Employment of e-learning tools enables (i) various forms of education including synchronous, asynchronous and mixed education; (ii) interaction among all participants of a distance learning group; (iii) use of up-to-date learning means; (iv) access to electronic data vaults; (v) organization of team work etc.

At its current stage, e-Learning has become the technological foundation for the new education paradigm.

Key words: e-Learning, lifelong education, teaching tools.